

Tienisté stránky učenia Martina Luthera

Obsah

- 1 Úvodné myšlienky o osobnosti Martina Luthera
- 2 Martin Luther popieral slobodnú vôľu
- 3 Martin Luther učil, že zo spôsobu života sa nedá spoznať, či je niekto skutočne kresťanom
- 4 Martin Luther odmietal niektoré časti Biblie
- 5 Martin Luther nabádal kniežatá k brutálnostiam proti sedliakom
- 6 Martin Luther mal neľudský postoj voči židom
- 7 Záver

⚓ 1 Úvodné myšlienky o osobnosti Martina Luthera

Martin Luther je nepochybne jednou z najvýznamnejších osobností cirkevných dejín. Jeho učenie bolo po stáročia určujúce pre teológiu a prax protestantských cirkví. Tiež nezvratne ovplyvnil novodobé katolíctvo. Svojím prekladom Starého a Nového zákona prispel k rozšíreniu poznania Písma. Ohľadom jeho biblických výkladov sa však názory líšia. Voči tým, ktorí ho obviňovali a kritizovali, sa často odvolával na svoje svedomie vedené Bohom. Chcel, aby jeho slová a skutky posudzovali spravodlivým súdom — na základe Biblie.

V súlade s jeho požiadavkou sa v článku chceme zaoberať učením a konkrétnymi výpoveďami Martina Luthera vo svetle Biblie a hľadať odpoveď na otázku, nakoľko môže byť považovaný za kresťanskú autoritu.

„Alebo vypestujte dobrý strom, i jeho ovocie bude dobré; alebo vypestujte planý strom, i jeho ovocie bude plané; lebo strom poznať po ovocí. Vreteničie plemeno, ako môžete hovoriť dobré, keď sami ste zlí? Lebo z plnosti srdca hovoria ústa. Dobrý človek vynáša dobré z dobrého pokladu a zlý vynáša zlé zo zlého pokladu. Ale hovorím vám, že z každého prázdneho slova, ktoré ľudia vyslovia, budú vydávať počet v súdny deň. Lebo pre svoje slová budeš ospravedlnený a pre svoje slová budeš odsúdený.“

(Matúš 12:33-37)

⚓ 2 Martin Luther popieral slobodnú vôľu

Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Boh bol to Slovo. Ním povstalo všetko a bez Neho nepovstalo nič, čo povstalo. V Ňom bol život a život bol svetlom ľudí. To svetlo svieti v tme, ale tma Ho nepohltila. Bolo vo svete a svet Ním povstal, ale svet Ho nepoznal. Do svojho vlastného prišiel, a Jeho vlastní Ho neprijali. Ale tým, čo Ho prijali, dal moc stať sa deťmi Božími, tým, čo veria v Jeho meno... A to Slovo stalo sa telom, prebývalo medzi nami, ...(bolo) plné milosti a pravdy.

(Ján 1:1-14, výber)

Vo svojej knihe *O zotročenej vôli* (Vom unfreien Willen) Martin Luther píše:

Ak mu teda priznáme predvídavosť a všemohúcnosť, je prirodzene nesporným dôsledkom, že sme sa nestvorili a nežijeme ani nič nerobíme sami od seba, ale prostredníctvom jeho všemohúcnosti. Keď teda predtým predzvedel, že budeme takí, a teraz nás takými činí, hýbe nami a riadi nás, je prosím možno vymýšľať si niečo takého, čo by v nás bolo slobodné a dialo by sa stále a stále inak, než ako to predzvedel alebo teraz koná? Božie predzvedenie a všemohúcnosť sú teda diametrálne odlišné od našej slobodnej vôle. Bud' sa Boh zmýli vo svojom predvídaní a poblúdi i v konaní (čo je nemožné), alebo my budeme konať a staneme sa predmetom konania v súlade s jeho predzvedením a činnosťou. Božou všemohúcnosťou však nenazývam tú moc, ktorá nerobí mnoho vecí, ktoré robiť môže, ale činnú silu, ktorá mocne koná všetko vo všetkých, pretože týmto spôsobom Písmo nazýva Boha všemohúcim. Táto Božia všemohúcnosť a predzvedenie úplne ruší, hovorím, učenie o slobodnej vôli.“[1]

Podľa Luthera sa uznanie Božej všemohúcnosti a viera v slobodnú vôľu človeka nedajú zosúladiť. Musíme si vybrať: buď uznáme Božiu všemohúcnosť a poprieme slobodnú vôľu človeka alebo priznáme človeku slobodnú vôľu a odoprieme Bohu jeho božskú vlastnosť. Čo by na tento Lutherov rozpor povedalo Písmo? Podľa Biblie Boh chce, aby každý človek bol spasený a prišiel k poznaniu pravdy (Ján 12:44-50, 1. list Timotejovi 2:1-7). Hoci Boh miluje každého, väčšina ho neprijíma (dobrovoľne, vlastným rozhodnutím), a tak spásu nikdy nedosiahne. Preto v Biblii nachádzame aj verše o večnom zatratení (Matúš 25:31-46 — obzvlášť verš 46, 2. list Tesalonickým 1:3-10, atď.).

Boh už dopredu vie, pre čo sa človek celkom slobodne rozhodne. Boh je vševediaci, pretože je nadčasový – existuje mimo čas. Avšak toto Božie vedomie o budúcnosti neurčuje udalosti, ktoré sa dejú v čase. Jeho predzvedenie si neprotirečí s ľudskou slobodou a túto slobodu neanuluje. Boh neurčuje všetko, čo sa vo svete deje, a predsa, v súlade s biblickým učením, je všemohúci. Môže dopustiť, aby veci mali svoj vlastný beh podľa ľudskej vôle, ktorú on sám stvoril.

Lutherove výpovede sú v priamom rozpore s milujúcim charakterom Boha, ktorý chce spásu pre všetkých ľudí. Učenie, že Boh skrze svoje predzvedenie a všemohúcnosť predurčuje ľudské rozhodnutia, je Lutherovým najväčším zlyhaním.

... aby každý veriaci mal v Ňom večný život. Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v Neho. Lebo neposlal Boh Syna na svet, aby odsúdil svet, ale aby ho spasil. Kto verí v Neho, nebude súdený. Kto neverí, už je odsúdený, pretože neuveril v meno jednorodného Syna Božieho. A v tom je súd, že svetlo prišlo na svet, ale ľudia väčšmi milovali tmu ako svetlo, lebo ich skutky boli zlé. Každý totiž, kto zle robí, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky nevyšli najavo. Ale kto činí pravdu, ide na svetlo, aby jeho skutky boli zjavené, pretože sú v Bohu konané.

Kto prichádza zhora, je nad všetkými...a svedčí o tom, čo videl a počul, ale nikto neprijíma Jeho svedectvo. Kto prijal Jeho svedectvo, potvrdil, že Boh je pravdivý. Kto verí v Syna, má večný život, kto však neposlúcha Syna, neuvidí život, ale hnev Boží zostáva na ňom.

(Ján 3:15-21 + 31b-33 + 36)

Martin Luther ďalej v diele *O zotročenej vôli* píše:

Ľudská vôľa sa teda nachádza uprostred (pozn.: medzi Bohom a satanom) ako ťažný dobytok; ak na ňu nasadne Boh, chce a kráča tam, kam chce On, ako to popisuje Žalm (73:22n): „Voči Tebe bol som ako zvieratá. Ja však chcem byť stále s Tebou.“ Ak si na ňu sadne satan, chce a kráča, kam chce on,

a nerozhoduje o tom, ku ktorému z oboch jazdcov pobeží a ktorého vyhľadá; ale jazdci sami bojujú o to, kto vôľu opanuje a bude vlastníť. [2]

V tomto texte o Božej všemohúcnosti Luther sám sebe protirečí. Opisuje satana ako mocnú bytosť, ktorá je s Bohom na rovnakej úrovni. Boh s ním musí viesť zápas o človeka. Tento Lutherov dualizmus^[3] je veľmi vzdialený od biblického učenia. Ak je Boh všemocný, prečo musí o čokoľvek zápasiť? Keby sme použili Lutherovu logiku, potom ani satan nemôže „osedať“ človeka v rozpore s Božou vôľou. Alebo by toto mala byť Božia vôľa? Okrem toho, Luther vytrhol citovaný verš z kontextu Žalmu 73, kde žalmista chcel v skutočnosti povedať, že jeho srdce bolo zatrpknuté a uzavreté voči Bohu, až kým sa k Nemu obrátil a našiel v ňom svoju istotu a bezpečie.

Martin Luther — *O zotročenej vôli:*

Ak sa teda tomu súсловиu (pozn.: slobodná vôľa) nechceme úplne vyhnúť, čo by bolo najbezpečnejšie a najbohobojnejšie, aspoň v dobrej viere vyučujme jeho používanie v tom zmysle, že človeku ponecháme slobodnú vôľu nie voči veciam, ktoré ho presahujú, ale len v tom, čo je mu podrobené; tak bude vedieť, že mu v oblasti jeho schopností a majetku prislúcha právo týchto vecí na základe slobodného rozhodnutia užívať, nakladať s nimi alebo sa ich zriecť, avšak s tým, že i to riadi slobodná vôľa jediného Boha smerom, akým on uzná za vhodné. Vo vzťahu k Bohu, v záležitostiach týkajúcich sa buď spásy, alebo ztratenia, človek samozrejme slobodnú vôľu nemá, ale je zajatcom, poddaným a otrokom buď vôle Božej, alebo vôle satanovej. [4]

Aj tu si Luther protirečí. Pripúšťa, že človeku je potrebné pripísať určitú slobodu — prinajmenšom vo všedných veciach. Jeho lipnutie na vlastnom učení mu však nedovoľuje uvažovať do dôsledku. Musel preto napísať, že aj sloboda vo všedných veciach je vedená Bohom „smerom, akým On uzná za vhodné“, a tým odmietnuť prirodzene správny záver, že človek predsa len má slobodnú vôľu.

Martin Luther — *O zotročenej vôli:*

Čo sa týka mňa samého vyznávam: I keby sa to nejako mohlo stať, nechcel by som, aby mi bola daná slobodná vôľa, alebo aby bolo niečo ponechané v mojich rukách, a tak tým mohol usilovať o spásu.[5]

Slobodná vôľa a ani túžba po vlastnom spasení neznamená, že môžeme spasiť sami seba alebo že spása je v našich rukách. Spasenie je Božím dielom, ku ktorému je potrebná aj naša strana. Boh nám nechce vziať našu vôľu, ale chce nám pomôcť, aby sme ju využili čo najlepšie, čo je možné práve vtedy, keď ju dobrovoľne podriadime jeho plánu (Lukáš 22:42 *Otče, ak chceš, odvráť odo mňa tento kalich; avšak nech sa stane nie moja vôľa, ale Tvoja.*). Biblia na mnohých miestach povzbudzuje veriacich k vytrvalému boju (Rimanom 6, Rimanom 12:1–2 atď.). Boh nás prijíma do svojho kráľovstva, ale iba za podmienky, že to aj sami chceme (napr. Lukáš 13:22–30).

A všetok ľud, ktorý Ho počúval, i colníci, pokrstení Jánovým krstom, uznali spravodlivosť Božiu. Ale farizeji a zákonníci, keďže sa mu nedali krstiť, zmarili úmysel, ktorý mal Boh s nimi.

(Lukáš 7:29n)

✚ 3 Martin Luther učil, že zo spôsobu života sa nedá spoznať, či je niekto skutočne kresťanom

Vo *Vianočnej postile* (Weihnachtspostille) Martin Luther píše:

Kresťanské bytie nespočíva vo vonkajšom spôsobe života. Ani nepremieňa človeka v jeho vonkajšom stave, ale len vo vnútornom. Dáva iné srdce, inú smelosť, vôľu a myseľ, ktorá však robí tie isté skutky, ktoré činí

i človek bez tejto mysle a vôle. Kresťan predsa vie, že záleží len na viere. Preto ide, stojí, je, pije, oblieka sa, pôsobí a žije ako každý iný človek v jeho stave, a tak sa jeho kresťanstvo nedá vypozerovať, ako aj hovorí Kristus v Luk. 17:20 „Kráľovstvo Božie neprichádza tak, aby ste to mohli vypozerovať ani sa nedá povedať: Hľa, je tu, alebo je tam! Veď kráľovstvo Božie je vo vás!“ [6]

V Domovej postile Luther píše:

Preto kresťana nemožno posúdiť podľa zovnútorého (pozn.: vonkajšieho) života, lebo ten je práve taký nečistý a k pádu náchylný, ako život nekresťanov. Preto sa musíme každodenne modliť: „Odpusť nám naše viny.“ Kresťan sa má práve považovať a posudzovať podľa viery; lebo podľa mäsa a krvi sme všetci hriešnici, musíme zomrieť, a všelijaké nešťastie na nás tu na zemi očakáva, a iste viac, než druhých nekresťanov. Lebo kresťania cítia hriech viac, než druhí ľudia. [7]

Lutherovo zmýšľanie o kresťanskej životnej praxi sa nedá zladať s Bibliou a prináša aj problémy spojené s ľudskou podstatou. Duša, vôľa a rozum človeka sa nedajú oddeliť od jeho skutkov. Sme vedomé bytosti a zamýšľame sa nad tým, čo robíme. Naše vnútro a naše presvedčenie vychádza najavo v tom, čo robíme.

Lebo niet dobrého stromu, ktorý by rodil zlé ovocie, a zase niet planého stromu, ktorý by rodil dobré ovocie. Každý strom zaiste poznať po ovocí: lebo nezbierajú z trnia figy, ani z hložia neoberajú hrozno. Dobrý človek vynáša dobré z dobrého pokladu svojho srdca a zlý človek vynáša zlé zo zlého. Lebo z plnosti srdca hovoria jeho ústa.

(Lukáš 6:43-45)

Obrátenie znamená úplnú premenu postoja, zmýšľania a hodnôt:

A nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnovením mysle, aby ste vedeli rozpoznať, čo je vôľa Božia, totiž, čo je dobré, milé a dokonalé.

(Rimanom 12:2)

Pravdivá vnútorná premena sa prejavuje aj navonok, napríklad v láske a slobode od túžob. Môžu si ju všimnúť aj neveriaci a môže byť pre nich svedectvom.

Napomínam vás teda ja, väzeň v Pánovi: Žite tak, ako je hodné povolania, ktorým ste boli povolaní; vo všetkej pokore, nežnosti a trpezlivosti, znášajte sa vospolok v láske a usilujte sa zachovávať jednotu ducha vo zväzku pokoja.

(Efezským 4:1-3)

Vy ste svetlo sveta. Mesto, ktoré leží na vrchu, nemôže byť skryté. Ani sviecu nezažihajú a nestavajú pod nádobu, ale na svietnik, a svieti všetkým v dome. Tak svieť vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli dobré skutky a velebili vášho Otca, ktorý je v nebesiach.

(Matúš 5:14-16)

Aké by bolo toto svetlo pre ľudí žijúcich bez Boha, keby naše kresťanstvo nebolo viditeľné na našich skutkoch? Aj Peter píše o zjavnom rozdiel medzi životom pred a po obrátení, kvôli čomu kresťania niekedy zažili hanobenie a príkorie.

...aby — dokiaľ je ešte v tele — nežil viac podľa ľudských žiadostí, ale podľa vôle Božej. Veď prešlo dosť času, v ktorom ste žili podľa vôle pohanov, chodiac v neviazanosti, naruživosti, pijanstve, hodovaní, opilstve a nedovolenej modloslužbe. Zaráža ich, že sa

nerútite s nimi do toho istého prúdu rozpustilosti, a rúhajú sa.
(1. Petrov list 4:2-4)

Lutherove slová o tom, že kresťan má byť posúdený podľa viery, môžeme porovnať s myšlienkami, ktoré napísal Jakub vo svojom liste:

Čo je platné, bratia moji, keď niekto povie, že má vieru, ale nemá skutky? Či ho (takáto) viera môže spasíť?
(Jakubov list 2:14)

Tak aj viera, ak nemá skutkov, je sama osebe mŕtva.
(Jakubov list 2:17)

Jakub nezastáva iné učenie ako Pavol. Neučí, že človek môže byť spasený skrze dobré skutky. Skutky sú ovocím živej viery a sú jej prirodzeným dôsledkom. Tak o tom píše aj Pavol napríklad v liste Efezským 2:8-10:

Lebo milosťou ste spasení skrze vieru. A to nie sami zo seba; je to dar Boží; nie zo skutkov, aby sa nikto nechválil. Veď sme Jeho dielo, stvorení v Kristovi Ježišovi na dobré skutky, v ktorých nás Boh už prv uspôsobil chodiť.

✚ 4 Martin Luther odmietal niektoré časti Biblie

V Predhovore k Listu Židom (Vorrede zum Hebräerbrief) píše:

Okrem toho obsahuje ťažkosti v 6. a 10. kapitole, kde priamo popiera pokánie po krste a kapitola 12:17 hovorí, že Ezau nenašiel pokánie, aj keď ho hľadal. To je proti všetkým evanjeliám a Pavlovým listom. Rád by som našiel nejaké východisko, ale tie slová sú tak jasné, že neviem, či to je možné. Zdá sa mi, že list je zložený z viacerých častí, ktoré nie sú na rovnakej úrovni. Nech už je to akokoľvek, je to predsa len mimoriadne poučný list, ktorý hovorí o kňazstve Kristovom majstrovsky a dôkladne. Tiež vycibrene a bohato vykladá Starý zákon. Je teda zjavné, že pochádza od znamenitého a vyučeného muža, ktorý bol učeníkom apoštolov, mnohému sa od nich naučil a je zbehlý v Písme. Hoci nekladie základ viery, ako sám v kapitole 6:1 dosvedčuje a čo je úlohou apoštola, predsa však na tom základe stavia zlato, striebro a drahé kamene, ako hovorí Pavol v 1 Korintským 3:12. Aj keď je snád' na niektorých miestach primiešané trochu trávy a slamy, nemalo by nám to zabrániť prijímať tak vycibrené vyučovanie so všetkou úctou. Len ho nemôžeme dať vo všetkom na rovnakú úroveň s vyučovaním apoštolov. [8]

V Predhovore k Jakubovmu listu (Vorrede zum Jakobusbrief) píše:

Hoci tento list sv. Jakuba bol predtým odmietaný, chválím ho a považujem ho za dobrú knihu, pretože nezostavuje žiadne ľudské náuky, ale dôrazne hlása Boží zákon. Avšak, aby som konštatoval svoj vlastný názor na neho, a to bez predsudku ku komukoľvek, nepovažujem ho za apoštolský spis a mám pre to nasledujúce dôvody:

V prvom rade ide priamo proti sv. Pavlovi a celému zvyšku Písma tým, že skutkom pripisuje ospravedlnenie (2:24). Hovorí, že Abrahám bol ospravedlnený svojimi skutkami, keď obetoval svojho syna Izáka (2:21); hoci v liste Rimanom 4:2-22 sv. Pavol učí opak, že Abrahám bol ospravedlnený bez ohľadu na skutky, len svojou vierou, predtým než obetoval svojho syna, a dokazuje to z Mojžiša v Genezis 15:6. Hoci táto epištola môže podporovať a jej výklad ponúkať toto ospravedlnenie skutkami, nemôže byť obhájená vo svojej aplikácii (Jak 2:23) na skutky Mojžišovho tvrdenia v Genezis 15:6. Pretože Mojžiš tu hovorí len o Abrahámovej viere a nie o jeho skutkoch, ako sv. Pavol dokladá v Rim 4:3nn. Táto chyba tak dokazuje, že táto epištola nie je dielom

žiadneho apoštola.

Na druhom mieste je jej cieľom učiť kresťanov, ale v celom tomto dlhom učení nie je ani jedna zmienka o pašiách, vzkriesení alebo o Duchu Kristovom. Krista síce niekoľkokrát menuje, ale nič o ňom neučí a hovorí len o obecnej viere v Boha. Úlohou pravého apoštola je kázať umučenie a vzkriesenie Krista a na ňom klásť základ viery, ako hovorí sám Kristus v Jánovi 15 (verš 27): „aj vy budete svedčiť.“ V tom súhlasia všetky pravé posvätné knihy, že totiž všetky kážu a hlásajú Krista. A to je pravá skúška, ktorou máme posudzovať všetky knihy, keď vidíme, či kážu alebo nekážu Krista. Všetky písma nám totiž ukazujú Krista (Rim 3:21) a sv. Pavol nechce poznať nič iné než Krista (1 Kor 2:2). Čokoľvek neučí Krista, nie je už apoštolské, i keby to učil sv. Peter alebo sv. Pavol. A čokoľvek káže Krista, by bolo apoštolské, i keby to robili Judáš, Annáš, Pilát a Herodes.

Tento Jakub ale nerobí nič viac, než že vedie k zákonu a jeho skutkom. Okrem toho dáva veci dokopy tak chaoticky, že sa mi zdá, že to musel byť nejaký dobrý a zbožný muž, ktorý zbral pár výrokov od apoštolských učeníkov, a potom ich hodil na papier. Alebo to mohlo byť niekým napísané na základe jeho kázania. Zákon nazýva „zákonom slobody“, hoci ho Pavol nazýva zákonom otroctva, hnevu, smrti a hriechu.

Okrem toho cituje výroky sv. Petra (Jakub 5:20): „Láska prikryje množstvo hriechov“ (1 Petrov 4:8) a ďalej v 4:10: „Pokorte sa teda pod mocnú Božiu ruku“ (1 Petrov 5:6); tiež i výrok sv. Pavla v Galatským 5:17: „Duch žiada proti telu“. A pritom z časového hľadiska bol sv. Jakub usmrtený Herodesom (Sk 12:2) v Jeruzaleme, pred sv. Petrom. Takže sa zdá, že (pozn.: tento autor) prišiel až dlho po sv. Petrovi a sv. Pavlovi.

Svojim slovom chcel bojovať proti tým, ktorí spoliehali na vieru bez skutkov, ale úlohu nespľnil. Skúša dosiahnuť brnkáním na strunu zákona to, čo apoštolovia dosahovali povzbudzovaním ľudí k láske. Nemôžem ho preto zaradiť medzi hlavné knihy, hoci nechcem nikomu brániť, aby ho zaradil a velebil, ako si praje, pretože v ňom je inak mnoho dobrých výrokov. [9]

Bolo by nad rámec nášho článku venovať sa všetkým detailom tohto citátu. Preto len myšlienka k jednému zásadnému bodu: Luther neberie do úvahy, že Jakub a Pavol používajú pojem „skutky“ rôzne. Pavol odmieta skutky zákona a Jakubovi zas ide o skutky lásky, bez ktorých je viera „mŕtva“.

Je na zamyslenie, ako je možné, že Luther neuznával vyššie spomenuté časti Nového zákona.

✠ 5 Martin Luther nabádal kniežatá k brutálnostiam proti sedliakom

Vo svojom spise *Proti lúpežným a vraždiacim rotám sedliakov* (Wider die räuberischen und mörderischen Rotten der Bauern) Luther píše:

Preto nech každý pamätá, že nie je nič jedovatejšieho, škodlivejšieho a diabolскеjšieho než burič, kto môže, nech bije, hrdúsi a bodá tajne alebo verejne, keďže odbojným človekom je to tak, ako keď človek musí zabiť zúrivého psa. Ak ho nezabiješ, zahubí on teba a celú zem s tebou. [10]

Napokon existuje ešte jeden dôvod, ktorý by mal vrchnosťou pohnúť. Sedliaci nemajú dosť na tom, že patria diablove, ale nútia a popudzujú mnohých zbožných ľudí proti ich vôli k tomu, aby sa pripojili k ich diabolskému spolku a stali sa súčasťou všetkej ich zloby a zatratenia. Lebo kto schvaľuje to, čo títo robia, mieri k diablove spolu s nimi a je vinný všetkých zločinov, ktoré páchajú, aj keby tak musel konať preto, že je slabý vo viere a že im neodporuje. Zbožný kresťan by mal radšej stokrát strpieť smrť než o piad' ustúpiť veci sedliakov. Ó, ako mnoho mučeníkov môže teraz povstať vďaka krvižiznivým sedliakom a vrahoprórokom! S takými nešťastníkmi, ktorých sedliaci lapili, by mala mať vrchnosť zmilovanie. A ak nemajú iný dôvod siahať proti sedliakom po meči a nasadzovať v boli s nimi svoje vlastné životy a majetok, je s dobrým svedomím pre taký postup dostatočným, ba viac než dostatočným dôvodom to, že takto vyslobodia

a pomôžu dušiam, ktorým sediaci vnútili svoj diabolský spolok a ktoré s nimi bez vlastnej vôle tak strašne hrešia a musia byť zatratené. Pretože tieto duše sú vskutku v očistci, áno v putách pekelných a diabolských.

Preto, vzácní páni, na tomto mieste oslobodzujte, zachraňujte, pomáhajte! Majte nad tými chudákmi zľutovanie! Bodaj, bi a škrť každý kto môžeš. Ak by si pritom prišiel o život, si blažený! Šťastnejšej smrti nemôžeš nikde dosiahnuť, lebo zomrieš v poslušnosti Božiemu slovu a príkazu (Rimanom 13) a v službe lásky, pri záchrane svojho blížneho z pút pekelných a diabolských. [11]

✚ 6 Martin Luther mal neľudský postoj voči židom

Vo svojom pamflete *O židoch a ich lžiach* (Von den Juden und ihre Lügen) napísal [12] :

„Ich dych páchne (pozn.: dychtí) po pohanskom zlate a striebre, pretože žiaden národ pod slnkom nebol lakomejší, keďže oni sú, boli a naďalej budú Židmi, ako to vidno na ich prekliatej úžere.“

„Veru, držia nás, kresťanov, v zajatí v našej vlastnej zemi, nechávajú nás pracovať v pote tváre, získavať peniaze a majetok, zatiaľ čo oni sedia za pecou, leňošia, žijú v prepychu, pečú hrušky, žerú, chlastajú, žijú si ako v bavlnke z nášho nahospodáreného majetku, lapili nás a naše statky na tú svoju prekliatu úžeru... Sú teda našimi pánmi a my ich drábi.“

„Preto sú v dejinách často obviňovaní, že otravovali studne, kradli a prebodávali deti ako v Tridentu, vo Weissensse atď. Oni to, pravda, popierajú. Ale nech už tomu je tak, či onak, viem, že im nechýba dostatok vôle k tomu, aby k takým činom mohli prísť, či už tajne alebo zjavne.“

A keď uvidíš či počuješ poučovanie nejakého Žida, potom nemysli na nič iného, než že počuješ jedovatého hada, ktorý i svojim vzhľadom ľudí otravuje a zabíja.“

„A preto keď uvidíš pravého Žida, môžeš si s dobrým svedomím zbiť kríž a s istotou povedať: Práve prichádza stelesnený diabol.“

„Po prvé: ich synagógy a školy budú zapálené a čo nezhorí, bude zasypané zemou a rozptýlené, aby nikto nikdy už nevidel ani kameň, ani popol. Toto urobme nášmu Pánovi a kresťanstvu ku cti, aby Boh videl, že sme kresťanmi.“

Po druhé: rovnakým spôsobom budú rozborené a zničené ich domy, pretože v nich robia to isté, čo vo svojich školách. Pre to budú nahnaní pod jednu strechu alebo do jednej stajne ako cigáni, aby vedeli, že nie sú pánmi v našej zemi...

Po tretie: budú im odobrané ich modlitebné knižky a talmudy, z ktorých sa učia to modlárstvo, lži, zllorečenie a rúhania.

Po štvrté: ich rabínom bude zakázané pod stratou hrdla naďalej šíriť ich učenie...

Po piate: Židom bude úplne zrušená ochrana na cestách a zakázané ich používanie.

Po šieste: bude im zakázaná úžera, zabavená všetka hotovosť a cennosti zo striebra a zlata, ktoré budú uložené bokom a uschované...

Po siedme: mladým a silným Židom a Židovkám sa dajú do rúk cepy, sekery, krompáče, rýle, praslice a vretená, aby si v pote tváre zarábali na chlieb...”

Pokiaľ sa Židia v spoločnosti neuspokoja s týmto údelom neslobodných roľníkov, čo je možné predpokladať, potom budú musieť byť podľa vzoru Španielska a Francúzska vyhnaní zo zeme.“

Týchto sedem návrhov Martina Luthera adresovaných svetskej vrchnosti, sa podľa nemeckého historika Klausa Deppermanna do značnej miery prekrýva s pokynmi, ktoré vydal Joseph Goebbels (ríšsky minister pre ľudovú osvetu a propagandu, blízky spolupracovník Adolfa Hitlera) v novembri roku 1938 k priebehu „Krištáľovej noci“ (tá prebehla v deň výročia narodenia Martina Luthera).

Klaus Deppermann ďalej uvádza, že rozdiel medzi Lutherovou nenávisťou k Židom a moderným antisemitizmom nie je veľký, aj keď Luther nevyzýval k vyvražďovaniu Židov, ale k ich dôslednému potlačovaniu, popr. k vyhánaniu. V možných praktických dôsledkoch sú Lutherove teologické heslá o zavrnutí židovského národa bez možnosti jeho záchranu a podobné biologicky (rasovo) podloženému antisemitizmu. V oboch prípadoch bol tento národ odsúdený ku skaze.

⚓ 7 Záver

V tomto článku sme sa pokúsili sprostredkovať pohľad na niektoré opomínané stránky Martina Luthera, aj keď vybrané citáty neposkytujú vyčerpávajúci ani detailný opis jeho učenia. Hoci počas svojho života napísal rôzne pravdivé myšlienky a odvážne bojoval za niektoré správne veci, v jeho spisoch čítame aj také výroky, ktoré sú šokujúce a nebiblické. Preto, aj keď niekto hovorí niečo správne, musíme zostať bdelí a pripravení skúmať jeho život a učenie v širšom zábere. Len to nás môže ochrániť pred zvodom falošného vplyvu.

Či z prameňa tým istým otvorom vyviera sladká a horká voda? Či figovník, bratia moji, môže rodiť olivy, alebo vinič figy? Ani slaný (prameň) nevydáva sladkú vodu.

(Jakubov list 3:11-12)

Ktokoľvek zachádza ďalej a nezostáva v učení Kristovom, nemá Boha; kto zostáva v učení, ten má aj Otca aj Syna. Ak niekto prichádza k vám a neprináša toto učenie, neprijmite ho do domu, ani ho nepozdravujte; lebo kto ho pozdravuje, podieľa sa na jeho zlých skutkoch.

(2. Jánov list 9-11)

Všetko skúmajte, dobrého sa držte! Všetkého zlého sa vystríhajte! A sám Boh pokoja nech vás skrz-naskrz posväti a pri príchode nášho Pána Ježiša Krista nech zachová vášho neporušeného ducha, dušu a telo bez úhony.

(1. list Tesalonickým 5:21-23a)

Všetky biblické citáty sú prevzaté z Evanjelického prekladu ECAV:

Biblia: Písmo Sväté Starej a Nove Zmluvy. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1999.

Pokiaľ máte myšlienky alebo otázky k tomuto textu, budeme radi, keď nám napíšete.

Vaša e-mailová adresa

Vaša správa

Odosla?

Poznámky:

1. Luther, Martin. „O zotročené vŕli“. Z latinského originálu De servo arbitrio – Vom unfreien Willen preložila Ivana Kultová. Vydání první. Žandov: Poutníkova četba, 2019, s. 163. ISBN 978-80-87606-31-5. „De servo arbitrio – Vom unfreien Willen, 1525: Luther Deutsch, Bd 3, S. 287, vgl. Weimarer Ausgabe 18,718“ V texte je vlastný preklad z češtiny: „Přiznáme-li mu tedy předvídavost a všemohoucnost, je přirozeně nesporným důsledkem, že jsme se nestvořili a nežijeme ani nic neděláme sami od sebe, nýbrž prostřednictvím jeho všemohoucnosti. Když tedy dříve předzvěděl, že budeme takoví, a nyní nás takovými činí, hýbe námi a řídí nás, je prosím možno vymýšlet si něco takového, co by v nás bylo svobodné a dělo by se pořád a pořád jinak, než jak to předzvěděl nebo nyní koná? Boží předzvědění a všemohoucnost jsou tedy diametrálně odlišné od naší svobodné vůle. Bud' se Bůh zmýlí ve svém předvídání a pobloudí i v konání (což je nemožné), nebo my budeme konat a staneme se předmětem konání v souladu s jeho předzvěděním a činností. Boží všemohoucností však nenazývám onu moc, která nedělá mnoho věcí, které dělat může, nýbrž činnou sílu, která mocně koná všechno ve všech, neboť tímto způsobem Písmo nazývá Boha všemohoucím. Tato Boží všemohoucnost a předzvědění naprosto ruší, pravím, učení o svobodné vůli.
2. Luther, Martin. *O zotročené vŕli*. Z latinského originálu De servo arbitrio – Vom unfreien Willen preložila Ivana Kultová. Vydání první. Žandov: Poutníkova četba, 2019, s. 57. ISBN 978-80-87606-31-5. (De servo arbitrio – Vom unfreien Willen, 1525 Luther Deutsch, Erg. Bd. Lutherlexikon, S. 390f, vgl. Weimarer Ausgabe 18,635,1722) V texte je vlastný preklad z češtiny: *Lidská vůle se tudíž nachází uprostřed (mezi Bohem a satanem) jako tažný dobytek; nasedne-li na ni Bůh, chce a kráčí tam, kam chce on, jak se praví v Žalmu (73.22n): „Jak dobytče jsem před tebou býval. Já však chci být ustavičně s tebou.“ Sedne-li na ni satan, chce a kráčí, kam chce on, a nerozhoduje o tom, ke kterému z obou jezdců poběží a kterého vyhledá; nýbrž Jezdci sami bojují o to, kdo vůli opanuje a bude vlastnit.*
3. Týmto vyjadrením nechceme povedať, že Lutherovo myslenie bolo dualistické alebo že by v zásade videl Boha a satana na rovnakej úrovni. Reagujeme na tento konkrétny citát, v ktorom sa Luther znížil do pozície, ktorá by inak jeho zmýšľaniu nezodpovedala.
4. Luther, Martin. *O zotročené vŕli*. Z latinského originálu De servo arbitrio – Vom unfreien Willen preložila Ivana Kultová. Vydání první. Žandov: Poutníkova četba, 2019, s. 60. ISBN 978-80-87606-31-5. (De servo arbitrio – Vom unfreien Willen, 1525: Luther Deutsch, Erg.Bd. Lutherlexikon, S. 390, vgl. Weimarer Ausgabe 18,638,4-11) V texte je vlastný preklad z češtiny: *Jestliže se tedy onomu sousloví (svobodná vůle) nechceme úplně vyhnout, což by bylo nejbezpečnější a nejbohabojnější, alespoň v dobré víře vyučujeme jeho užívání v tom smyslu, že člověku ponecháme svobodnou vůli nikoli vůči věcem, které ho přesahují, nýbrž pouze v tom, co je mu podrobno; tak bude vědět, že mu v oblasti jeho schopností a majetku přísluší právo těchto věcí na základě svobodného rozhodnutí užívat, nakládat s nimi nebo se jich zřící, ovšem s tím, že i to řídí svobodná vůle jediného Boha směrem, jakým on uzná za vhodné. Ve vztahu k Bohu, v záležitostech týkajících se bud' spásy, nebo zatracení, člověk ovšem svobodnou vůli nemá, nýbrž je zajatcem, poddaným a otrokem bud' vůle Boží, nebo vůle satanovy.*
5. Luther, Martin. *O zotročené vŕli*. Z latinského originálu De servo arbitrio – Vom unfreien Willen preložila Ivana Kultová. Vydání první. Žandov: Poutníkova četba, 2019, s. 260 ISBN 978-80-87606-31-5. (De servo arbitrio – Vom unfreien Willen, 1525: Luther Deutsch, Bd 3, S. 326 f., vgl. Weimarer Ausgabe 18,783) V texte je vlastný

preklad z češtiny: *Co se týče mě samého vyznávám: I kdyby se to nějak mohlo stát, nechtěl bych, aby mi byla dána svobodná vůle nebo aby bylo něco ponecháno v mých rukách, a tak tím mohl usilovat o spásu.*

6. Weihnachtspostille 1522: Luther Deutsch, Erg. Bd. Lutherlexikon, S. 57 f., vgl. Weimarer Ausgabe 1011,137,18–138,5 Citovaná část je vlastním prekladem z pôvodného nemeckého textu: *Ein christlich Wesen besteht nicht im äußerlichem Wandel; es wandelt auch den Menschen nicht nach dem äußerlichen Stande, sondern nach dem innerlichen, d. h., es gibt ein andres Herz, einen andren Mut, Willen und Sinn, welcher dieselben Werke tut, die ein anderer ohne solchen Mut und Willen tut. Denn ein Christ weiß, dass es ganz am Glauben liegt. Darum gehet, stehet, isset, trinket, kleidet, wirkt und wandelt er wie sonst ein gemeiner Mann in seinem Stande, dass man nicht seines Christentums gewahr wird, wie Christus Luk. 17,20f saget: „Das Reich Gottes kommt nicht mit äußerlichen Gebärden; man wird auch nicht sagen: Siehe hier! oder: da ist es! Denn sehet, das Reich Gottes ist inwendig in euch“* K uvedenému biblickému miestu poznamenávame, že moderný Evanjelický preklad Lk 17:20 prekladá: „*Ved' kráľovstvo Božie je medzi vami!*“ Ježiš tu nehovoril o Božom pôsobení, ktoré zostane navonok skryté, ale o tom, že skrze neho je Božie kráľovstvo prítomné medzi ľuďmi. Ježiš tieto slová hovoril svojim nepriateľom – farizejom, nie učeníkom. Preto tu nemôže byť reč o „neviditeľnom“ kresťanstve.
7. KRIŽAN, Miloslav. *Domová postila Dra Martina Luthera, vydaná v Norimbergu r. 1544. Kázne z textov evanjelických na všetky nedele a sviatky v roku.* Myjava: Daniel Pažický, 1920, s. 650.
8. Vorrede zum Hebräerbrief, 1522: Luther Deutsch, Hsg. Kurt Aland, Bd. 5, Stuttgart 2. Auflage 1963, S. 62, vgl. Weimarer Ausgabe DB 7,344. Citovaná část je vlastním prekladem z pôvodného nemeckého textu: *Über das (hinaus) bietet er eine große Schwierigkeit dadurch, dass er im 6. und 10. Kapitel die Buße den Sündern nach der Taufe stracks verneinet und versagt und Kapitel 12,17 sagt, Esau habe Buße gesucht und doch nicht gefunden, was wider alle Evangelien und Briefe des Paulus ist. Und obwohl man einen Ausweg aus der Schwierigkeit suchen möchte, so lauten doch die Worte so klar, dass ich nicht weiß, obs möglich sei. Mich dünkt, es handle sich um einen Brief aus vielen Stücken zusammengesetzt und nicht überall in gleicher Höhenlage. Wie dem allen sein mag, so ists doch ein ausbündig gelehrter Brief, der vom Priestertum Christi meisterlich und gründlich aus der Schrift redet, dazu das Alte Testament fein und reichlich ausleget, so dass es offenbar ist, er stamme von einem trefflichen, gelehrten Manne, der ein Jünger der Apostel gewesen, viel von ihnen gelernt hat und gründlich aus der Schrift geübt ist. Und ob er wohl nicht den Grund des Glaubens legt, wie er selbst Kapitel 6,1 bezeugt, welches der Apostel Amt ist, so bauet er doch fein drauf Gold, Silber, Edelsteine, wie Paulus 1.Korinther 3,12 sagt. Deshalb soll uns nicht hindern, ob vielleicht etwas Holz, Stroh oder Heu mit untergemenet werde, sondern wir wollen solche feine Lehre mit allen Ehren aufnehmen, nur dass man sie den apostolischen Briefen nicht in allen Dingen gleichstellen soll.*
9. GROMBIŘÍK, Martin. Předmluva k listům sv. Jakuba a sv. Judy [od Martina Lutera]. In: *Signály.cz* [online]. [Vyd.] 5. 5. 2009 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://tvi.signaly.cz/0905/luther-o-jakubove-listu> Citovaná část je vlastním prekladem z češtiny: *Ačkoliv tento list sv. Jakuba byl starými odmítán, chválím jej a považuji jej za dobrou knihu, protože nesestavuje žádné lidské nauky, ale důrazně hlásá Boží zákon. Nicméně abych konstatoval svůj vlastní názor na něj, ač bez předsudku ke komukoliv, nepovažuji jej za apoštolský spis a mám pro to následující důvody: Na prvním místě jde přímo proti sv. Pavlovi a celému zbytku Písma tím, že připisuje ospravedlnění skutkům [2:24]. Říká, že Abraham byl ospravedlněn svými skutky, když obětoval svého syna Izáka [2:21]; ačkoliv v listu Římanům 4:2-22 sv. Pavel naproti tomu učí, že Abraham byl ospravedlněn bez ohledu na skutky, jen svojí vírou, předtím než obětoval svého syna, a dokazuje to z Mojžíše v Genesi 15:6. Ačkoliv tato epištola může podporovat a její výklad nabízet toto ospravedlnění skutky, nemůže být hájena ve své aplikaci [Jak 2:23] na skutky Mojžíšova tvrzení v Genesi 15:6. Neboť Mojžíš tady mluví jen o Abrahamově víře a ne o jeho skutcích, jak sv. Pavel dokládá v Řím 4:3nn. Tato chyba tak dokazuje, že tato epištola není dílem žádného apoštola. Na druhém místě je jejím cílem učit křesťany, ale v celém tomto dlouhém učení není ani jednou zmínka o pašijích, vzkříšení nebo o Duchu Kristově. Krista sice několikrát jmenuje, ale nic o něm neučí a mluví jen o obecné víře v Boha. Úkolem pravého apoštola je kázat umučení a vzkříšení Krista a klást na něj základ víry, jak říká sám Kristus v J 15[:27]: „Budete mi vydávat svědectví.“ V tomto souhlasí všechny pravé posvátné knihy, že totiž všechny kážou a hlásají [treiben] Krista. A to je pravá zkouška, kterou máme posuzovat všechny knihy, když vidíme, zda kážou nebo nekážou Krista. Všechna Písma nám totiž ukazují Krista (Řím 3[:21]) a sv. Pavel nechce znát nic jiného než Krista (1K 2[:2]). Cokoliv neučí Krista, není už apoštolské, i kdyby to učil sv. Petr nebo sv. Pavel. A cokoliv káže Krista, by bylo apoštolské, i kdyby to dělali Jidáš, Annáš, Pilát a Herodes. Tento Jakub ale nedělá nic víc, než že vede k zákonu a jeho skutkům. Mimoto skládá věci dohromady tak chaoticky, že se mi zdá, že to musel být nějaký dobrý a zbožný muž, který vzal pár výroků od apoštolských učedníků a pak je hodil na papír. Nebo to mohlo být někým napsáno na základě jeho kázání.*

Zákon nazývá „zákonem svobody“, ačkoliv jej Pavel nazývá zákonem otroctví, hněvu, smrti a hříchu. Mimoto cituje výroky sv. Petra [v 5:20]: „Láska přikryje množství hříchů“ [1Pe 4:8] a dále [v 4:10]: „Pokořte se pod mocnou ruku Boží“ [1Pe 5:6]; rovněž i výrok sv. Pavla v Galatským 5[:17] „Duch žádá proti tělu“. A přitom z časového hlediska byl sv. Jakub usmrčen od Heroda [Sk 12:2] v Jeruzalémě, před sv. Petrem. Takže se zdá, že [tento autor] přišel až dlouho po sv. Petrovi a sv. Pavlovi. Svým slovem chtěl bojovat proti těm, kdo spoléhali na víru bez skutků, ale úkolu nedostál. Zkouší dosáhnout brnkáním na strunu zákona toho, čeho apoštolové dosahovali povzbuzováním lidí k lásce. Nemohu ho proto zahrnout mezi hlavní knihy, ačkoliv nikomu nechci bránit, aby jej zahrnoval a velebil, jak si přeje, neboť v něm je jinak mnoho dobrých výroků. Původný nemecký text bol publikovaný v:

Vorrede zum Jakobusbrief, 1522: Luther Deutsch, Bd. 5, S. 62–64, Vgl. Weimarer Ausgabe DB 7,384–386.

10. Luther, Martin a Žemla, Martin, ed. *Proti loupeživým a vražedným rotám sedláků. Martin Luther: výbor z díla.* Vydání první. Praha: Vyšehrad, 2017, s. 293. ISBN 978-80-7429-909-4. Uvedená část je vlastním prekladem citátu z češtiny: *Proto ať každý pamatuje, že není nic jedovatějšího, škodlivějšího a ďábelstějšího než buřič, a kdo může, nechť bije, rdousí a bodá tajně nebo veřejně, jelikož s odbojným člověkem je tomu tak, jako když člověk musí zabít zuřivého psa. Nezabiješ-li jej, zahubí on tebe a celou zemi s tebou.* Původný nemecký text bol publikovaný v:
- Wider die räuberischen und mörderischen Rotten der Bauern*, 1525: Luther Deutsch, Bd. 7, S. 192; vgl. Weimarer Ausgabe 18,358.
11. Luther, Martin a Žemla, Martin, ed. *Proti loupeživým a vražedným rotám sedláků.* In: *Martin Luther: výbor z díla*. Vydání první. Praha: Vyšehrad, 2017, s. 296–297. ISBN 978-80-7429-909-4. Citovaná část je vlastním prekladem z češtiny: *Konečně existuje ještě jeden důvod, který by měl vrchností pohnout. Sedláci nemají dost na tom, že patří ďáblu, ale nutí a ponoukají mnohé zbožné lidi proti jejich vůli k tomu, aby se připojili k jejich ďábelskému spolku a stali se součástí veškeré jejich zloby a zatracení. Neboť kdo schvaluje to, co tito činí, míří k ďáblu spolu s nimi a je vinen všemi zločiny, které páchají, byť by tak musel činit proto, že je slabý ve víře a že jim neodporuje. Zbožný křesťan by měl raději stokrát strpět smrt než o píd' ustoupit věci sedláků. Ó, jak mnoho mučedníků může nyní povstat díly krvežíznivým sedlákům a vrahoprorokům! S takovými nešťastníky, které sedláci lapili, by měla mít vrchnost smilování. A nemají-li jiný důvod sahat proti sedlákům po meči a nasazovat v boji s nimi své vlastní životy a majetek, je s dobrým svědomím pro takový postup dostatečným, ba víc než dostatečným důvodem to, že takto vysvobodí a pomohou duším, kterým sedláci vnutili svůj ďábelský spolek a které s nimi bez vlastní vůle tak strašně hřeší a musí být zatraceny. Neboť tyto duše jsou vskutku v očistci, ano v poutech pekelných a ďábelských. Proto, drazí páni, na tomto místě osvobozujte, zachraňujte, pomáhejte! Mějte nad těmi chudáky smilování! Bodej, bij a škrť každý, kdo můžeš. Přijdeš-li při tom o život, blaze tobě! Blaženější smrti nemůžeš nikde dosáhnout, neboť zemřeš v poslušnosti Božího slova a příkazu (Římanům 13) a ve službě lásky, při záchraně svého bližního z pout pekelných a ďábelských.* Původný nemecký text bol publikovaný v: *Wider die räuberischen und mörderischen Rotten der Bauern*, 1525: Luther Deutsch, Bd. 7, S. 196 f.; vgl. Weimarer Ausgabe 18,361.
12. Deppermann, Klaus. *Nenávistné a přátelské vztahy vůči Židům v raném protestantismu.* In: Martin, Bernd, ed. *Židovská menšina v dějinách.* Olomouc: Votobia, s. 102–121. ISBN 80-7198-311-X. Citovaná část je vlastním prekladem z češtiny: *„Jejich dech páchne po pohanském zlatě a stříbře, neboť žádný národ pod sluncem nebyl hamiznější, jelikož oni jsou, byli a nadále zůstanou Židy, jak je vidět na jejich proklaté lichvě.“*
„Arci, drží nás, křesťany, v zajetí v naší vlastní zemi, nechávají nás pracovat v potu tváře, získávat peníze a majetek, zatímco oni sedí za pecí, lenoší, žijí v přepychu, pečou hrušky, žerou, chlastají, žijí si jako v bavlnce z našeho nahospodařeného jmění, lapili nás a naše statky na tu svou proklatou lichvu (úžeru)... Jsou tedy našimi pány a my jejich pohůnky...“, „Proto jsou v dějinách často obviňováni, že otravovali studny, kradli a probodávali děti jako v Tridentu, ve Weissensee atd. Oni to ovšem popírají. Ale ať už tomu tak je či nikoli, vím, že jim nechybí dostatek vůle k tomu, aby s takovým činem mohli přijít, ať už tajně nebo zjevně.“ „A když uvidíš či uslyšíš poučování nějakého Žida, pak nemysli na nic jiného, než že slyšíš jedovatého baziliška, který i svým vzhledem lidí otravuje a zabíjí...“ „A proto uvidíš-li pravého Žida, můžeš si s dobrým svědomím sbít kříž a s jistotou říci: Právě přichází ztělesněný ďábel.“ „Za prvé: jejich synagogy a školy budou zapáleny a co neshoří, bude zasypáno zemí a rozptýleno, aby nikdo nikdy už neviděl ani kámen ani popel. Toto učinme našemu Pánu a křesťanstvu ke cti, aby Bůh viděl, že jsme křesťané. Za druhé: stejným způsobem budou rozbořeny a zničeny jejich domy, neboť v nich dělají totéž, co ve svých školách. Za to budou nahnáni pod jednu střechu nebo do jedné stáje jako cikáni, aby věděli, že nejsou pány v naší zemi... Za třetí: budou jim odebrány jejich modlitební knížky a talmudy, z nichž se učí to modlářství, lži, zlořečení a rouhání.“

Za čtvrté: jejich rabínům bude zakázáno pod ztrátou hrdla nadále šířit jejich učení... Za páté: Židům bude zcela zrušena ochrana na silnicích a zakázáno jejich používání. Za šesté: bude jim zakázána lichva, vzata veškerá hotovost a cennosti ze stříbra a zlata, které budou dány stranou a uschovány... Za sedmé: mladým a silným Židům a Židovkám budou dány do rukou ty cepy, sekery, krumpáče, rýče, přeslice a vřetena, aby si v potu tváře vydělávali na chleba..." Pokud se Židé ve společnosti nespokojí s tímto údělem hélóťů, což lze předpokládat, pak budou muset být po vzoru Španělska a Francie vyhnáni ze země:" K. Depperman v kniže cituje preložené části z nemeckej knihy [O židoch a ich lžiach]:

Luther, Martin. Von den Juden und ihren Lügen 1543: Schriften wider Juden und Türken. S. 206 f.; vgl.

Weimarer Ausgabe 53, s. 446–447, 482n, 521, 542.

© 2021 www.krestania.info - Všetky práva vyhradené.

Uvedené biblické pasáže sú prevzaté z prekladov: Preklad prof. Jozefa Roháčka © 1936 - 1969, Evanjelický preklad © 1995 - podľa prekladu redakčnej komisie Slovenskej evanjelickej cirkvi a.v. v SR a Katolícky preklad © 1968 Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, Rím, b. t. 1968.

Články zverejnené na týchto webových stránkach alebo ich časti môžu byť použité v nezmenenej forme pre súkromné účely.

Publikovanie alebo použitie týchto dokumentov v akejkoľvek inej forme alebo pre akýkoľvek iný účel podlieha nášmu súhlasu.

Webová stránka môže obsahovať odkazy na internetové stránky tretej strany. Ich zverejnenie neznamená, že ich obsah schvaľujeme, prijímame alebo s ním súhlasíme.